

FORRÁSOK ÉS TANULMÁNYOK 6.
BÖLCSEZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT MAGYAR ÓSTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT

Abū Bakr Muḥammad b. Jaʿfar al-Naršahī

BUKHARA TÖRTÉNETE

FORDÍTOTTA, AZ UTÓSZÓT ÉS A JEGYZETEKET ÍRTA:
SÁRKÖZY MIKLÓS

Abū Bakr Muḥammad b. Jaʿfar al-Naršahī

BUKHARA TÖRTÉNETE

BTK Magyar Őstörténeti Kutatócsoport
Források és tanulmányok 6.

Sorozatszerkesztő:
Sudár Balázs

BUDAPEST 2021

BTK Magyar Őstörténeti Kutatócsoport
Források és tanulmányok 6.

Abū Bakr Muḥammad b. Jaʿfar al-Naršahī

BUKHARA TÖRTÉNETE

Fordította, az utószót és a jegyzeteket írta
Sárközy Miklós

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatói Hálózat

BÖLCÉSÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
BUDAPEST 2021

A kötet az Árpád-ház Program „IV.1. Keleti örökség – Keleti kapcsolatok.
Írott források és kiadványok” c. pályázatának támogatásával készült

© BTK, 2021
© Sárközy Miklós, 2021

ISBN 978-963-416-277-3
ISSN 2732-1657

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás,
a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát,
az egyes fejezeteket illetően is

Kiadja a Bölcsészettudományi Kutatóközpont,
Eötvös Loránd Kutatási Hálózat
Felelős kiadó: Balogh Balázs főigazgató
Nyomdai előkészítés:
BTK Történettudományi Intézet
tudományos információs osztály
Vezető: Kovács Éva
Borító, tördelés: Horváth Imre
Térképek: Nagy Béla
Nyomdai munka: Prime Rate Kft., Budapest
Felelős vezető: dr. Tomcsányi Péter

Tartalom

Abū Bakr Muḥammad b. Jaʿfar al-Naršahī: Bukhara története	7
Történet a bukhari bírók csoportjáról	8
Fejezet	11
A Ḥātūn története, aki Bukhara királynője volt, és a gyermekeié, akik utána királyok voltak	18
Bukhara és a Bukhara környéki települések története	21
Bukhara tirāz [textil]-műhelyének a története, amely még [most is] a helyén van	33
Māḥ piacának története	34
Bukhara neveinek története	35
A bukhari erőd építésének és csodáinak története	37
A királyok épületeinek története, melyek Bukharában voltak	41
A Mūliyān folyónak és természetének a leírása	44
Šamsābād épületének története	46
Kaškatha klánjának története	47
A bukhari folyók és környékük története	49
Bukhara és környéke földadójának története	51
Bukhara fala, amelyet az emberek Kanpiraknak hívnak	51
Bukhara külső faláról	53
Bukhara dirham- és fémpénz-verésének története	54
Bukhara meghódítása kezdeteinek története	57
Qutaiba b. Muslim kormányzóságának története és Bukhara meghódítása. A Folyóntúl felosztása az arabok és a nem arabok között	65
Történet	67
Bukhara meghódítása és az iszlám megjelenése Bukharában	70
A nagymecset építésének története	71
Történet	73
A <i>namāzghāh</i> [ünnepi] mecset története	76
Bukhara városa kettéosztásának története az arabok és a nem arabok között Történet	77 80
Megemlékezés a Számánidákról és leszármazásukról	85
Megemlékezés Našr Sayyārról és Tuḡšāda meggyilkolására	88
Šarīk al-Šayḥ al-Mahrī emlékezete	90
Muqannaʿ és a fehér ruhásokból álló követőinek emlékezete	94
Muqannaʿ megölésének oka	105
Megemlékezés a Számánidák uralmának a kezdeteiről – Isten legyen irgalmas hozzánk!	108
A néhai Abū Ibrāhīm Ismāʿīl b. Aḥmad számánida <i>amīr</i> uralma kezdetének emlékezete	110

<i>Amīr</i> Ismāʿīl – Isten áldja őt! – Bukharába bejövételének emlékezete	113
A mártír <i>amīr</i> Aḥmad b. Ismāʿīl Sāmānī uralmának emlékezete	129
<i>Amīr</i> Saʿīd Abū'l-Ḥasan Naṣr b. Aḥmad b. Ismāʿīl Sāmānī – Isten legyen irgalmas hozzá! – uralmának története	131
Történet	132
Történet	133
<i>Amīr</i> Ḥamīd Abū Muḥammad Nūḥ b. Naṣr b. Aḥmad b. Ismāʿīl al-Sāmānī uralmának emlékezete	134
<i>Amīr</i> Rašīd al-Fawārīs ʿAbd al-Malik b. Nūḥ b. Naṣr b. Aḥmad b. Ismāʿīl al- Sāmānī – a magasságos Isten legyen vele irgalmas! – uralmának emlékezete	136
Malik Muzaḥḥar Abū Šālih Maṣṣūr b. Naṣr b. Aḥmad b. Ismāʿīl al-Sāmānī uralmának emlékezete	137
<i>Amīr</i> Raḍī [Rašīd] Abū'l-Qāsim Nūḥ b. Maṣṣūr b. Naṣr b. Aḥmad Ismāʿīl al-Sāmānī uralmának emlékezete	138
Utószó. Közép-Ázsia és a <i>Bukhara története</i>	141
A <i>Bukhara története</i> és a kora iszlám kori történetírás Közép-Ázsiában . . .	141
Mikrotörténelem és történetírás a kora iszlám korban	142
Egy középkori iráni muszlim lokális krónika/várostörténet születése. Szerzők, témák, elvárások	144
Centrum és periféria – a <i>Bukhara története</i> sajátosságai	146
A <i>Bukhara története</i> szerzősége és kéziratforrásai	147
A <i>Bukhara története</i> nek kéziratjai és kutatástörténete	153
A 7–10. századi Közép-Ázsia. A nagy változások századai és a <i>Bukhara története</i>	158
A kora iszlám kori Bukhara kialakulása és városszociológiája	158
A régi, iszlám előtti Közép-Ázsia és Naršahī	162
Az átmenet századai – Naršahī és az iszlám megjelenése	171
Közép-Ázsia első független muszlim dinasztiája: a Számánidák	179
Függelék	189
Omajjád kalifák	189
Abbászida kalifák (a 10. század elejéig)	189
Ḥurāsāni <i>amīrok</i>	190
Ismert <i>Buḥār ḥudāt</i> ok	191
Ismert bukhari <i>amīrok</i>	191
A Számánida-dinasztia	192
Bibliográfia	193
Elsődleges források	193
Másodlagos források	196